

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 275/2015-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. septembra 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, konajúcou JUDr. Róbertom Ružbašánom, advokátom, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 461/2009, a takto

r o z h o d o l :

Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 461/2009 p o r u š e n é b o l o .

Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 461/2009 ďalej konal bez zbytočných prieťahov.

██████████ p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktorú j e Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

██████████ p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 296,44 € (slovom dvestodeväťdesiatšesť eur a štyridsaťštyri centov), ktorú j e Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť na účet AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 275/2015-9 z 10. júna 2015 bola na ďalšie konanie prijatá sťažnosť ██████████ ██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 461/2009 (ďalej len „okresný súd“).

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že ako navrhovateľ je účastníkom označeného súdneho konania, ktorého predmetom je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode. Konanie na okresnom súde začalo 19. novembra 2009 a podľa tvrdení sťažovateľa vo veci bolo síce nariadených spolu dvanásť pojednávaní, stále však nebolo rozhodnuté, dokonca okresný súd ani nenariadil znalecké dokazovanie na zistenie hodnoty nehnuteľnosti patriacej do BSM. Sťažovateľ vytyka okresnému súdu viaceré obdobia nečinnosti, napr. prvé pojednávanie takmer rok po podaní návrhu,

opakované odročenie pojednávania z dôvodov na strane súdu a ďalšie. Sťažovateľ v sťažnosti tvrdí, že sa so sťažnosťou na prieťahy v konaní obrátil aj na predsedu okresného súdu, ktorý mu v odpovedi z 9. februára 2015 oznámil výsledok prešetrenia sťažnosti.

3. V petite sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v označenom konaní porušené boli. Ďalej žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu ďalej konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a náhradu trov konania v sume 355,72 €.

II.

4. Ústavný súd vyzval okresný súd, aby sa k prijatej sťažnosti vyjadril, oznámil, či trvá na ústnom pojednávaní, a zaslal ústavnému súdu predmetný súdny spis. Okresný súd v liste doručenom ústavnému súdu 16. júla 2015 oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní, a sťažnosť vyhodnotil iba ako čiastočne dôvodnú. Poukázal na podstatné okolnosti priebehu konania a jednotlivé pojednávania, ktoré sa uskutočnili, resp. boli odročené. Svoju argumentáciu zhrnul tým, že z 12 nariadených pojednávanií boli dve odročené z dôvodov na strane účastníkov a tri pre neprítomnosť zákonnej sudkyne. Podľa okresného súdu účastníci konania vždy pred pojednávaním predkladajú súdu ďalšie a ďalšie vyjadrenia vo veci, rozširujú predmet BSM a navrhujú nové dôkazy. Po právnej stránke spor nie je zložitý, značný stupeň náročnosti predstavuje skutkový stav veci vzhľadom na rozsah vyporiadavaného majetku a rozporných tvrdení účastníkov. Na základe uvedeného dospel okresný súd k záveru, že na doterajšej dĺžke konania majú rovnaký podiel súd, ako aj samotní účastníci konania.

5. Na výzvu ústavného súdu k vhodnosti ústneho pojednávania sťažovateľ v prípise doručenom 16. júla 2015 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

6. Po posúdení sťažnosti, vyjadrenia k nej a obsahu vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu dospel ústavný súd na neverejnom zasadnutí senátu k záveru, že sťažnosť je dôvodná.

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

8. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

9. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z ustanovenia § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 3/00, I. ÚS 7/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Medzi kritériá, na ktoré ústavný súd tiež prihliada pri svojom rozhodovaní, patrí aj predmet sporu v posudzovanom konaní a význam konania pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02 alebo II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

10. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01).

11. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie bolo takto základom skúmania ústavného súdu, či postupom okresného súdu v predmetnom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Po posúdení priebehu konania z hľadiska základných kritérií, na ktoré sa prihliada, ústavný súd konštatuje nasledovné:

12. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že z právneho hľadiska ide o vec, ktorá patrí k štandardnej rozhodovacej agende okresných súdov, pričom jej predmetom je problematika, ku ktorej existuje bohatá a v zásade ustálená judikatúra. Ústavný súd preto z právneho hľadiska nepovažuje vec sťažovateľa za právne zložitú. Pokiaľ ide o skutkovú zložitost' veci, ústavný súd pripúšťa, že za určitých okolností môžu byť obdobné spory zložitejšie vzhľadom na potrebu vykonať časovo náročné dokazovanie týkajúce sa vecí tvoriacich vyporiadavané BSM. Takéto znaky vykazuje aj právna vec sťažovateľa, čo však nezabavuje príslušný okresný súd povinnosti postupovať sústredene a efektívne, tak aby jeho postup bol rýchly, účinný a bezprieťahový.

13. Pri hodnotení správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd zistil určité okolnosti, ktoré môžu byť zohľadnené v jeho neprospech, týmito však len čiastočne prispel k doterajšej dĺžke konania, na ktorej nemali zásadný podiel. Ide napríklad o jeho neúčast' na pojednávaní 8. februára 2011, kde síce cestou svojho právneho zástupcu súhlasil s konaním v jeho neprítomnosti, avšak vzhľadom na skutočnosť, že išlo o (v tom čase) prvé uskutočnené pojednávanie, kde mal byť ako účastník (navrhovateľ) vypočutý, toto muselo byť odročené pre jeho neúčast'. Obdobne možno poukázať na nedodržanie lehoty

na predloženie listinných dôkazov, ktorá bola sťažovateľovi uložená uznesením na pojednávaní 10. mája 2011.

14. V postupe okresného súdu v predmetnej veci ústavný súd zistil viaceré obdobia nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti, ktoré nevedli k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníkov konania. Pre posúdenie ústavnej sťažnosti ako dôvodnej boli pritom relevantné najmä tieto časové súvislosti:

- nariadenie prvého pojednávania na 4. október 2010 za situácie, keď predpoklady pre jeho nariadenie (návrh, zaplatený súdny poplatok, vyjadrenie odporkyne) boli splnené už 10. marca 2010 (šesť mesiacov nečinnosti),

- 12. apríla 2012 sa konalo meritórne pojednávanie, ktoré bolo odročené na 11. september 2012, následne na 29. november 2012 a 12. september 2013, pričom tieto tri pojednávania sa neuskutočnili pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne, a ďalšie meritórne pojednávanie sa konalo až 6. mája 2014. V tomto období teda išlo o dva roky nečinnosti okresného súdu, pričom na tomto závere nič nemení ani skutočnosť, že dôvody pre odročenie pojednávania boli objektívneho charakteru,

- ani v ďalšom konaní postup súdu nebol sústredený, efektívny a účinný, pričom možno poukázať napr. na nariadenie znaleckého dokazovania uznesením z 10. júna 2015, kde návrhy obidvoch účastníkov na takýto postup boli okresnému súdu doručené ešte 20. mája 2014, resp. 4. júna 2014, alebo na opätovné odročenie pojednávania nariadeného pôvodne na 24. jún 2014 na 25. november 2014 z dôvodu lekárskeho ošetrenia zákonnej sudkyne.

15. Z pohľadu záverov ústavného súdu bola pritom relevantná aj celková dĺžka konania, keďže toto dosiaľ trvá takmer šesť rokov na jednom stupni všeobecného súdnictva, a to bez meritórneho rozhodnutia, pričom uvedené časové súvislosti indikujú, že počas viac ako polovice trvania uvedeného konania okresný súd nepostupoval tak, aby právna neistota účastníkov konania bola odstránená.

16. Tieto skutočnosti preto viedli k záveru ústavného súdu o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v označenom konaní a súčasne k príkazu okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných prieťahov. Konať bez zbytočných prieťahov v tomto prípade znamená zvoliť efektívne procesné postupy, ktoré budú skutočne viesť k právoplatnému rozhodnutiu o návrhu sťažovateľa na vyporiadanie BSM. Voľba prostriedkov je pritom na okresnom súde, tento však musí mať na zreteli, že výklad a uplatňovanie všetkých procesných noriem z jeho strany musí byť ústavne súladný (čl. 152 ods. 4 ústavy), in concreto nesmie byť prekážkou pre uplatnenie práva sťažovateľa na rozhodnutie veci v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prieťahov. Je totiž celkom zrejmé, že doterajšia činnosť okresného súdu a ním zvolené postupy v konaní nevedli k želanému výsledku, a jeho objektívna zodpovednosť za porušenie označených práv sťažovateľa je teda preukázaná.

IV.

17. Sťažovateľ v sťažnosti uplatnil a odôvodnil aj svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €. Z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie ústavný súd spravidla prizná vtedy, keď následky porušenia práv sťažovateľa (zbytočné prieťahy v konaní) už nemožno napraviť či odstrániť (napr. III. ÚS 17/02, I. ÚS 97/09). Ústavný súd preto tretím výrokom nálezu priznal sťažovateľovi vychádzajúc z princípov spravodlivosti, z potreby zavŕšenia ochrany jeho práv a zo zodpovednosti okresného súdu za zbytočné prieťahy v konaní primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €. Táto výška podľa ústavného súdu primerane vyjadruje jeho ujmu spôsobenú právnou neistotou a zároveň zohľadňuje skutočnosť, že aj svojím konaním sa čiastočne (avšak nie významne) podieľal na celkovej dĺžke konania.

Podľa § 56 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) platí, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

18. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa. S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov mu bola priznaná náhrada trov konania pred ústavným súdom v sume 296,44 €, z toho 2 úkony právnej pomoci po 139,83 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť podaná na ústavnom súde, 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 8,39 €, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet spoločnosti AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Sumu priznanej náhrady ústavný súd nezvýšil o požadovanú 20 % daň z pridanej hodnoty, pretože sťažovateľ nepredložil ústavnému súdu žiaden relevantný dôkaz o registrácii právneho zástupcu za platiteľa dane z pridanej hodnoty (m. m. III. ÚS 24/2010). Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2015